

Steun in de rug voor Nederlandse

In 2012 vieren Nederland en Turkije hun 400-jarige handelsbetrekkingen. Toch komt de handelsrelatie in de tuinbouw tussen beide landen nu pas echt van de grond. Turkije biedt grote kansen voor de Nederlandse tuinbouw. Sinds de start van het 2g@there-programma, SeraCulture, in 2008 zijn de contacten op dit gebied geïntensiveerd. Ter verdieping van de tuinbouwrelatie heeft het Nederlandse ministerie van LNV het Netherlands Agricultural Business Support Office (NABSO) Izmir opgericht.

Even wat feiten op een rij. De hoofdstad van Turkije is Ankara met 4,4 miljoen inwoners, al is Istanbul met 11 miljoen inwoners de grootste stad. Izmir, gelegen aan de westkust staat op de derde plaats met 3,7 miljoen inwoners. Turkije heeft naar schatting 76,9 miljoen inwoners, waarvan ongeveer 70% in de grote steden woont. De helft van de bevolking is jonger dan 30 jaar. Daarmee heeft Turkije de jongste bevolkingssamenstelling van Europa.

Na de zware crisis in 2001 heeft het eerste kabinet Erdogan (AKP) in 2003 en 2004 het Turkse investeringsklimaat verbeterd door het invoeren van nieuwe wet- en regelgeving. De vernieuwde wet voor buitenlandse

investeringen heeft bijvoorbeeld het investeringsklimaat voor buitenlandse bedrijven sterk verbeterd. Daarnaast besteedde het kabinet veel aandacht aan verdere herstructurering van de bancaire sector. Dankzij de structurele hervormingen is de Turkse economie stabiel geworden. De gemiddelde economische groei bedroeg 7% tussen 2002 en 2007. Daarmee was Turkije een van de snelst groeiende economieën ter wereld. Onder invloed van de wereldwijde economische crisis daalde het groeitempo in 2008 fors. Voor 2010 wordt een herstel van de economische groei verwacht.

Met een bruto binnenlands product van ruim € 592 miljard is Turkije de zeventiende

Nederland wil een structurele positie op de Turkse markt verwerven.

economie van de wereld. Het aandeel van de primaire sector (landbouw en delfstofwinning) bedroeg in 2007 ongeveer 9% van het BBP. In voorgaande jaren lag dit percentage iets hoger. Ter vergelijking: in Oost-Europese landen die in 2004 toetraden tot de Europese Unie, ligt het aandeel van de primaire sector in het BBP tussen de 4 en 5%. In 2008 was 27% van de Turkse bevolking werkzaam in de landbouw.

Tuinbouw

Turkije kent diverse klimaatzones, waardoor jaarrond groente verbouwd kan worden. Gedurende de zomer op de volle grond en in de winter onder beschermde condities, zoals plastic of glas. De kasgroenteteelt is vooral te vinden in gebieden langs de Middellandse Zee, de Egeïsche Zee en de

tuinbouw in Turkije

Deelnemers aan het SeraCulture-programma

AVAG, AWETA G&P BV, Berg Product B.V., Bom Greenhouses, Dalsem Horticultural Projects B.V., De Ruiter Seeds, Dutch Produce Association (DPA), Gakon B.V., Greefa, Green-Q, Grodan, Hagelunie, HANWEL, Environment & Energy, HAWE Systems Europe B.V., Hollandplant B.V., Hoogendoorn Growth Management, Horticoop, Hortilux Schröder, HortiMax BV, Jenbacher BV, Koppert Biological Systems, KUBO Greenhouse Projects, LEI, PTC+, Rijk Zwaan Zaaideelt en Zaadhandel B.V, Syngenta Seeds B.V., Van der Hoeven greenhouse builders bv, Verbakel-Bomkas, Versdirect.nl B.V, Visser International Trade & Engineering B.V., VRIAN projects B.V., Wagningen UR Greenhouse Horticulture, EVD en ministerie van LNV.

Zee van Marmara. In deze gebieden heerst een doorgaans gunstig microklimaat, bijna vorstvrij met voldoende licht en water. Volledige klimaatbeheersing is hierdoor nauwelijks nodig.

Voor de winterteelt van tomaat, paprika, groene peper, aubergine en komkommer bestaan moderne grootschalige kasbedrijven met teelt onder glas met volledige klimaatbeheersing in de omgeving van Antalya. In de omgeving van Izmir wordt grootschalig geïnvesteerd in geothermische energie; er wordt aardwarmte als energiebron gebruikt. Vooral Turkse investeerders zijn hier actief. Die zijn veelal afkomstig uit niet-agrarische sectoren als textiel, vastgoed of toerisme. Deze pioniers richten zich op de exportmarkt, in eerste instantie Rusland,

de buurlanden op de Balkan, het Midden-Oosten en Centraal-Azië.

SeraCulture

Nederlandse kassenbouwers en toeleveranciers zien de ontwikkeling in Izmir als buitengewoon kansrijk. Daarnaast bestaat de overtuiging dat de al bestaande omvangrijke tuinbouwgebieden, vooral Antalya, nog beter bediend kunnen worden met Nederlandse technologie en kennis. Daarom is in

2008 het driejarige 2g@there-programma 'Glastuinbouw Turkije' gestart. Het programma heeft de voor de Turken herkenbare naam 'SeraCulture' gekregen (Sera betekent kas in het Turks).

Doel van het programma is om gezamenlijk een structurele Nederlandse positie op de Turkse markt te verwerven, zowel met bedrijven uit de tuinbouwketen als met bedrijven die vergelijkbare activiteiten ont-

‘In Turkije kan jaarrond
groente worden verbouwd’

NABSO Izmir

plooien. Nederlandse kassenbouwers hebben zich, ondanks de sterke concurrentie in de sector, eensgezind achter dit programma geschaard. Inmiddels maken meer dan 30 bedrijven deel uit van het programma. Geïnteresseerde bedrijven kunnen zich nog steeds aanmelden (www.seraculture.com).

Onder de vlag van SeraCulture vinden vele activiteiten plaats. Zo hebben enkele inkomende en uitgaande handelsmissies plaats gehad. Ook is er ruimte voor G2G-projecten (government to government). In dit kader worden bijvoorbeeld momenteel de mogelijkheden onderzocht voor de start van een trainingscentrum. In de Turkse sector wordt continu opgemerkt dat het schort aan goede training voor de telers. Nederland helpt nu bij het opstellen van een businessplan voor een trainingscentrum in de regio van Antalya. Daarnaast heeft Wageningen Universiteit en Research (WUR) een omvangrijk project uitgevoerd dat moet leiden tot een Sustainable Innovation Centre (SIC) in de regio Izmir. WUR heeft in kaart gebracht wat het optimale kasontwerp is om te profiteren van de omstandigheden in de regio Izmir (het gunstige klimaat, geothermale energie en verder). Voor de realisatie van het SIC wordt gezocht naar een Turks energiebedrijf.

Chief representative:

Jop Kipp

Telefoon: +90 232 464 94 04
Fax: +90 232 464 94 08
Mobiel: +90 530 926 93 47
E-mail: kipp.tr@gmail.com
Website: www.nabsoturkey.com
(binnen afzienbare tijd functioneel)
Adres: 1456 Sk. Kristal 2, Is Merkezi No 18,
kat 3 daire 16, 35220 Alsancak, Izmir

Uiteindelijk is het SIC een uithangbord voor de Nederlandse tuinbouw.

Opening NABSO Izmir

De vele activiteiten van SeraCulture hebben geleid tot de oprichting van het Netherlands Agricultural Business Support Office (NABSO) Izmir, met Jop Kipp als chief representative.

Een Netherlands Agricultural Business Support Office (NABSO) is een tijdelijk handelskantoor dat dient ter ondersteuning van de Nederlandse agribusiness op een bepaalde markt in een bepaald land voor maximaal vier jaar. Er dienen grote marktkansen te zijn in de gekozen regio voor de Nederlandse agribusiness. Nederlandse bedrijven bepalen het bestaansrecht van het NABSO. Zij kunnen werkplannen indienen bij het NABSO. Het kantoor voert de werkplannen uit. De

assistentie kan variëren van het vinden van geschikte handelspartners tot het verhelpen van specifieke technische problemen.

Het NABSO Izmir zal SeraCulture assisteren bij de uitvoering van verschillende projecten. Verder draagt het bij aan verdieping van het programma. Ook kan het NABSO aan de slag met individuele werkplannen van Nederlandse bedrijven. 9 februari 2010 is het NABSO geopend onder grote belangstelling van het Turkse bedrijfsleven en de Turkse overheid. De kansen in de Turkse tuinbouw zijn legio. Het NABSO Izmir kan de Nederlandse ondernemer helpen de Turkse markt te betreden en te profiteren van deze kansen.

Jordy van Honk, ministerie van LNV